

Vejledning til sygdomsovervågning i godkendte fjerkrævirksomheder og godkendte rugerier samt til mikrobiologisk kontrol i godkendte rugerier

Indhold

Hvem henvender denne vejledning sig til og regler	1
Definitioner.....	2
Hvornår skal en fjerkrævirksomhed eller et rugeri være godkendt?	2
Godkendte fjerkrævirksomheder	2
Klinisk undersøgelse	2
Prøveprogram for overvågning af Salmonella pullorum, Salmonella gallinarum og Salmonella arizonae.....	3
Resultater	3
Prøveprogram for overvågning af Mycoplasma i godkendte fjerkrævirksomheder	4
Resultater	4
Godkendte rugerier	5
Mikrobiologisk kontrol (miljøprøver) i godkendte rugerier.....	5
Prøveprogram for overvågning af Salmonella pullorum og Salmonella gallinarum (hønsetyfus) i godkendte rugerier.....	5
Resultater	6
Anvendelse af laboratorier	6
Anvendelse af andre laboratorier samt udenlandske laboratorier	6
Kontakt informationer til DK-VET (Statens Serum Institut samt Patologivagten, KU).....	7

Hvem henvender denne vejledning sig til og regler

Vejledningen er rettet mod operatøren, som er ansvarlig for et godkendt rugeri eller fjerkrævirksomhed.

Reglerne fremgår af:

- Kommissionens forordning (EU) 2019/2035² om regler for virksomheder, der holder landdyr, og rugerier samt sporbarhed for visse opdrættede landdyr og rugeæg, særligt forordningens bilag II vedr. sygdomsovervågning.

Forordningen (EU) 2019/2035 er direkte gældende.

Denne vejledning er ikke bindende lovgivning, men har til formål at uddybe forordningens tekst. Dvs. at vejledningen ikke kan stå i stedet for forordningens indhold.

Hønsetyfus (Salmonella pullorum, S. gallinarum og S. arizonae) og mycoplasmoser (Mycoplasma gallisepticum og M. meleagridis) i fjerkræ er anmeldepligtige sygdomme jf. Listebekendtgørelsen¹ samt

---

¹ Bekendtgørelse nr 1191 af 24/08/2022 om lister over smitsomme sygdomme til lov om hold af dyr og anmeldepligt af sygdommene

Dyresundhedsloven² (forordning (EU) 2016/429) og supplerende forordning (EU) 2018/1882³. Operatøren er ved ikke-negativt laboratoriesvar forpligtet til at underrette egen dyrlæge, som skal kontakte Fødevarestyrelsen om mistanken med smitte.

Definitioner

Følgende definitioner fra Dyresundhedsloven samt fra forordning (EU) 2019/2035⁴ finder anvendelse i denne vejledning.

Avlsfjerkræ: Fjerkræ (bortset fra daggamle kyllinger), der er bestemt til produktion af rugeæg.

Brugsfjerkræ: Fjerkræ (bortset fra daggamle kyllinger og fjerkræ, der sendes direkte til slagting), der opdrættes til produktion af kød, konsumæg eller andre produkter eller til udsætning som fjervildt.

Daggamle kyllinger: Fjerkræ på under 72 timer.

Flok: Alt fjerkræ eller alle fugle i fangenskab med samme sundhedsstatus, der holdes i samme anlæg eller samme indelukke, og som udgør én enkelt epidemiologisk enhed; for fjerkræ i bygninger omfatter dette alle fugle, der er fælles om en given luftmængde.

Operatør: enhver fysisk eller juridisk person, som er ansvarlig for dyr eller produkter, herunder for et begrænset tidsrum, bortset fra personer, der holder selskabsdyr, og dyrlæger.

Rugeri: Virksomhed, der beskæftiger sig med indsamling, opbevaring, udrugning og klækning af æg med henblik på levering af a) rugeæg b) daggamle kyllinger eller nyudklækkede unger af andre arter.

Hvornår skal en fjerkrævirksomhed eller et rugeri være godkendt?

En fjerkrævirksomhed eller et rugeri skal godkendes af Fødevarestyrelsen inden opstart, hvis:

- 1) Virksomheden ønsker at flytte fjerkræ eller rugeæg til andre medlemsstater.
- 2) Virksomheden ønsker at levere fjerkræ eller rugeæg til andre godkendte virksomheder i Danmark.

Virksomheder, der flytter fjerkræ direkte til slagting i Danmark eller til andre medlemsstater, skal ikke godkendes.

Godkendte fjerkrævirksomheder

Klinisk undersøgelse

Som en del af sygdomsovervågningsprogrammet skal hver enkelt flok undersøges klinisk af en dyrlæge i løbet af hver æglægnings- eller produktionsperiode på det mest hensigtsmæssige tidspunkt med henblik på påvisning af den pågældende sygdom, jf. bilag II, del 2, punkt 2.3 i forordning (EU) 2019/2035.

---

² Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/429 af 9. marts 2016 om overførbare dyresygdomme og om ændring og ophævelse af visse retsakter på området for dyresundhed («dyresundhedsloven»)

³ Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) 2018/1882 af 3. december 2018 om anvendelse af visse sygdomsforebyggelses- og -bekæmpelsesregler på kategorier af listeopførte sygdomme og om fastlæggelse af en liste over arter og grupper af arter, der udgør en betydelig risiko for spredning af disse listeopførte sygdomme.

⁴Jf. Kommissionens delegerede forordning (EU) 2019/2035 af 28. juni 2019 om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/429 for så vidt angår regler for virksomheder, der holder landdyr, og rugerier samt sporbarhed for visse opdrættede landdyr og rugeæg

Prøveprogram for overvågning af *Salmonella pullorum*, *Salmonella gallinarum* og *Salmonella arizonae*

Det er operatørens ansvar, at sygdomsovervågningsprøverne bliver indsendt og analyseret på et laboratorium, som er udpeget af den kompetente myndighed til at foretage denne laboratorieanalyse (se afsnit om udpegelse af officielle laboratorier i denne vejledning for information angående anvendelse af laboratorier). Prøverne skal udtages af en dyrlæge⁵ eller en autoriseret veterinærtekniker⁶.

Kravene er beskrevet i bilag II, del 2, punkt 2.1-2.6 i forordning (EU) 2019/2035. Der udtages prøver fra hver flok på virksomheden der holder fjerkræ, til serologisk eller bakteriologisk analyse. Det fremgår af bilag II, del 2, punkt 2.6 i forordning (EU) 2019/2035, at bakteriologisk testning kan anvendes som supplement til den serologiske testning eller som alternativ.

Serologisk testning:

- Der udtages 60 blodprøver fra hver flok
- I besætninger med avlsfjerkræ skal prøverne udtages på tidspunktet for æglægningens begyndelse.
- I besætninger med brugsfjerkræ skal prøverne udtages mindst én gang om året.

Bakteriologisk testning:

- Postmortem væv, især fra lever, milt, æggestok, æggeleder og ileocækalovergangen.
- 60 miljøprøver.
- 60 Svaberprøver fra kloakken hos levende fugle, navnlig fra fugle der forekommer syge eller udviser høj serologisk reaktion.

I tabel 1 fremgår kravene til udtagning af prøver for *salmonella pullorum*, *salmonella gallinarum* og *salmonella arizonae* til serologi

Sygdom	Art	Prøvetagningstidspunkt		Antal dyr, der skal udtages prøver af/antal miljø prøver
		Avlsfjerkræ flok	Brugsfjerkræ flok	
<i>Salmonella pullorum</i> og <i>Salmonella gallinarum</i>	Kalkuner, høns perlehøns, vagtler, fasaner, agerhøns og ænder	På tidspunktet for æglægningens begyndelse	Mindst én gang om året under produktionen	60
<i>Salmonella arizonae</i>	Kalkuner	På tidspunktet for æglægningens begyndelse	Mindst én gang om året under produktionen	60

- *Tabel 1: Prøveprogram i godkendte fjerkrævirksomheder for Salmonella pullorum, Salmonella gallinarum og Salmonella arizonae, jf. punkt 2.5 i bilag II i forordning (EU) 2019/2035.*

Resultater

Negativ prøve

Hvis prøverne er negative, anses besætningen som værende fri for hønsetyfus.

Positiv prøve

En laboratorieprøve betragtes som ikke-negativ, hvis mindst én af prøverne er positive.

⁵ Bekendtgørelse af lov om dyrlæger nr 1523 af 26/10/2010 («lov om dyrlæger»).

⁶ Bekendtgørelse om autorisation af veterinærsygeplejersker m.v. nr 1153 af 30/09/2015

Bekendtgørelse om autorisation af veterinærteknikere nr 605 af 01/06/2017

En flok anses for at være positiv, når en ny prøve bekræfter infektion med det sygdomsfremkaldende agens. Den nye prøve skal være af en passende type og udført i overensstemmelse med punkt 2.3-2.6 i bilag II, del 2 i forordning (EU) 2019/2035.

Prøveprogram for overvågning af Mycoplasma i godkendte fjerkrævirksomheder

Det er operatørens ansvar, at sygdomsovervågningsprøverne bliver indsendt og analyseret på et laboratorium, som er udpeget af den kompetente myndighed til at foretage denne test (se afsnit om udpegelse af officielle laboratorier i denne vejledning for information angående anvendelse af laboratorier). Prøverne skal udtages af en dyrlæge⁷ eller en autoriseret veterinærtekniker⁸.

Kravene er beskrevet i Bilag II, del 2, punkt 3.1 – 3.6 i forordning (EU) 2019/2035.

Der skal udtages prøver fra hver flok på virksomheden, som relevant:

- Blodprøver
- Sæd
- Svaberprøver fra luftrør, indre næsebor eller kloak
- Postmortem væv: kadavere indsendes til KU, Patologivagten. Ved modtagelse gør patologivagten væv klar til analyse herunder bl.a. væv fra luftsække hos daggamle kyllinger med læsioner
- Hos kalkuner navnlig med henblik på påvisning af Mycoplasma meleagridis i æggeleder og penis
- Besætninger med avlsfjerkræ skal undersøges ved 16 ugers alderen (20 uger for kalkuner) og på tidspunktet for æglægningens begyndelse. Derefter hver 90. dag
- Besætninger med brugsfjerkræ skal undersøges hver 90. dag under produktionen

I tabel 2 fremgår kravene til udtagning af prøver af Mycoplasma gallisepticum og meleagridis:

Sygdom	Art	Prøvetagningstidspunkt		Antal dyr, der skal udtages prøver af
		Avlsfjerkræ flok	Brugsfjerkræ flok	
M. gallisepticum	Høns	<ul style="list-style-type: none"> • Når de er 16 uger gamle • på tidspunktet for æglægningens begyndelse • derefter hver 90. dag 	Hver 90. dag under produktionen	<ul style="list-style-type: none"> • 60 • 60 • 60
M. gallisepticum og M. meleagridis	Kalkuner	<ul style="list-style-type: none"> • Når de er 20 uger gamle • på tidspunktet for æglægningens begyndelse • derefter hver 90. dag 	Hver 90. dag under produktionen	<ul style="list-style-type: none"> • 60 • 60 • 60

Tabel 2 Prøveprogram i godkendte fjerkrævirksomheder for Mycoplasma gallisepticum og meleagridis, jf. punkt 3.5 i bilag II i forordning (EU) 2019/2035

Resultater

Negativ prøve

Hvis prøverne er negative anses besætningen som værende fri for hønsetyfus, jf. bilag II, del 2 punkt 1.

Positiv prøve

En laboratorieprøve betragtes som ikke-negativ, hvis mindst én af prøverne er positive.

⁷ Bekendtgørelse af lov om dyrlæger nr 1523 af 26/10/2010 («lov om dyrlæger»).

⁸ Bekendtgørelse om autorisation af veterinærsygeplejersker m.v. nr 1153 af 30/09/2015

Bekendtgørelse om autorisation af veterinærteknikere nr 605 af 01/06/2017

En flok anses for at være positiv, når en ny prøve bekræfter infektion med det sygdomsfremkaldende agens. Den nye prøve skal være af en passende type og udført i overensstemmelse med punkt 3.3-3.6 i bilag II, del 2 i forordning (EU) 2019/2035.

Godkendte rugerier

Mikrobiologisk kontrol (miljøprøver) i godkendte rugerier

Formålet med den mikrobiologiske kontrol er at sikre, at hygiejnen er i orden.

Program for mikrobiologisk kontrol:

- Der indsamles miljøprøver.
- Prøverne udtages mindst hver sjette uge, og
- Hver prøveudtagning skal omfatte 60 prøver.

Prøverne skal undersøges bakteriologisk.

Operatøren sikrer, at

- Der er fastsat kriterier for, hvornår resultatet af prøverne er acceptable, og hvornår de viser en overskridelse.
- Der bliver fulgt op på overskridelser, f.eks. med ekstra rengøring og desinfektion samt evt. forebyggende tiltag.

Prøveprogram for overvågning af *Salmonella pullorum* og *Salmonella gallinarum* (hønsetyfus) i godkendte rugerier

Det er operatørens ansvar, at sygdomsovervågningsprøverne bliver indsendt og analyseret på et laboratorium, som er udpeget af den kompetente myndighed til at foretage denne test.

Kravene er beskrevet i bilag 2, del II, punkt 2.1-2.6 i forordning (EU) 2019/2035.

Prøverne indsamles og undersøges på rugeriet mindst hver 6. uge. Der udtages prøver med henblik på bakteriologi. Disse prøver skal som minimum omfatte:

- en samleprøve af dun og mekonium fra kyllinger fra hver klækkemaskine og
- en prøve bestående af:
  - enten 10 kyllinger af andensortering og 10 kyllinger, der er døde i ægget, fra hver oprindelsesflok, der er til stede i en klækkemaskine på prøveindsamlingsdagen eller
  - 20 kyllinger af andensortering fra hver oprindelsesflok, der er til stede i en klækkemaskine på prøveindsamlingsdagen

Prøvekravene fremgår af tabel 3:

Art	Prøvemateriale	Testes for	Hyppighed af prøverne
Kalkuner, høns perlehøns, vagtler, fasaner, agerhøns og ænder	En samleprøve af dun og mekonium fra kyllinger fra	S. Pullorum og S. Gallinarum	Mindst hver 6. uge

	hver klækkemaskine		
Kalkuner, høns perlehøns, vagtler, fasaner, agerhøns og ænder	10 andersorterings og 10 døde kyllinger fra hver oprindelsesflok eller 20 andersortering kyllinger fra hver oprindelsesflok	S. Pullorum og S. Gallinarum	Mindst hver 6. uge

Tabel 3: Prøveprogram i godkendte rugerier for *Salmonella pullorum* og *Salmonella gallinarum* (hønsetyfus) i godkendte rugerier jf. pkt 2.5.b i bilag II i forordning (EU) 2019/2035

Resultater

Negativ prøve

Hvis prøverne er negative anses rugeriet som værende fri for hønsetyfus, jf. bilag II, del 2, punkt 1.

Positiv prøve

En laboratorieprøve betragtes som ikke-negativ, hvis mindst én af prøverne er positive.

En flok anses for at være positiv, når en ny prøve bekræfter infektion med det sygdomsfremkaldende agens. Den nye prøve skal være af en passende type og udført i overensstemmelse med punkt 2.3-2.6 i bilag II, del 2 i forordning (EU) 2019/2035.

Anvendelse af laboratorier

Laboratorier der foretager den foreskrevne testning beskrevet i denne vejledning skal være udpeget af den kompetente myndighed. Statens Serum Institut er Danmarks reference laboratorium og udpeget laboratorie til at foretage laboratorieanalyser og diagnosticering som del af offentlig kontrol.

Anvendelse af andre laboratorier samt udenlandske laboratorier

Den kompetente myndighed i det pågældende land udpeger officielle laboratorier der skal foretage laboratorieanalyser og undersøgelser og diagnosticeringer i forbindelse med offentlig kontrol.

De kompetente myndigheder kan udpege et laboratorium i en anden medlemsstat eller tredjeland som et officielt laboratorium forudsat at bl.a. følgende betingelser er overholdt⁹:

- Det pågældende laboratorium er allerede udpeget som officielt laboratorium af de kompetente myndigheder i medlemsstaten.
- Udpegelsen skal være skriftlig (udpegelsesbrev) og bl.a. beskrive de opgaver som laboratoriet varetager.
- Fungerer i overensstemmelse med EN ISO/IEC 17025-standarden og er akkrediteret i henhold til den pågældende standard.

Ønsker man at benytte sig af et udenlandsk laboratorium, skal ovennævnte udpegelsesbrev samt kontakt informationer videresendes til Fødevarestyrelsen. Er de rette betingelser opfyldt, vil laboratoriet kunne benyttes som officielt udpeget laboratorie.

⁹Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2017/625 af 15. marts 2017 om offentlig kontrol og andre officielle aktiviteter med henblik på at sikre anvendelsen af fødevarer- og foderlovgivningen og reglerne for dyresundhed og dyrevelfærd, plantesundhed og plantebeskyttelsesmidler

Kontakt informationer til DK-VET (Statens Serum Institut samt Patologivagten, KU)

DK-VET skal adviseres før prøver indsendes. DK-VET kan ligeledes kontaktes for vejledning i prøveudtagning med videre.

Kadavere indsendes til KU, patologivagten, og skal adviseres på forhånd.

Patologivagtens vagttelefon 9350 9280 kan kontaktes mandag-torsdag 8.30-16.00, fredag 8.00-15.00.

[Patologivagten – Københavns Universitet](#)

SSIs callcenter kan kontaktes på 3268 8600, og har åbent mandag, tirsdag, onsdag og torsdag kl. 8.00-15.30. Fredag kl. 8.00-15.00

[Kontakt \(vetssi.dk\)](#)

[Rekvirer analyser \(vetssi.dk\)](#)